

SPOUSTA
PÍSMENEK
LEVNĚ
S PLAV!
A
VÝHODNĚ

SPLAV! – Sobotecký Pravidelný Lehce Avantgardní Věstník
Redakce: Lucie Frantíková, Jakub Freywald, Markéta Hájková, Antonín Handl, Silvie Mitlenerová, Jan Prokopius, Vít Prokopius, Tereza Šmejkalová, Kateřina Špičáková, Tomáš Tkáč, Eva Ullrichová, Jan Vaněk jr.

Vychází v Sobotce během 57. ročníku festivalu Šrámkova Sobotka, od 30. 6. do 7. 7. 2013. Cena 15 Kč.

Vydává občanské sdružení SPLAV!, U Studánky 5, 170 00 Praha 7, IČ 26674122.

MK ČR E 15812

splav.redakce@gmail.com

SOBOTECKÝ PRAVIDELNÝ LEHCE AVANTGARDNÍ VĚSTNÍK
ČÍSLO 2/ 1. 7. 2013/ ROČNÍK 15

Černý humor (skoro) bez humoru

Recenze x Káťa Špičáková

Namísto avizovaného LiStOVáNí ve Woodym Allenovi přijel Miloš Urban v doprovodu *Mrtvých holek*. Program ještě před začátkem představení tvrdil, že se čtení bude držet letošní humorové linky – já jsem ale ráda, že se z představení můžu dřív vypsat, než se vyspím.

Z fórů mrazilo, byly černější než Hitlerův knír nebo kafe ze stánku. Allenovskou ironii nahradily autenticky znějící rozhovory Věry Hollé s Pavlem Oubramem. Na smích také došlo, ale úlevu nepřinášel. Jen konci druhé povídky – „sadosmaso“ sladké pomstě za pracovní ponižení – se šlo smát s úlevou, nešlo tu o život, ostatní pointy byly ale smrtelně vážné.

Hororové vyprávění ve třetí povídce s odkazy na E. A. Poea nabídlo nejjasněji zformulované motto celého představení: „nechoď s holkou do lesa, když je panna, a už vůbec ne na podzim“. S černým hororovým příběhem kontrastovaly nejbarevnější kulisy celého představení.

Nejvíce publikum zasáhla pointa posledního, čtvrtého příběhu. O dívkách, které si životní úroveň krátkodobě zlepšují příležitostnou prostitucí, si povídají vrabci na střechách univerzitních měst. O násilí na ženách se jim ale štěbetá obtížněji. Když se anonymní žena ve středním věku začne nejistému studentovi svěřovat, že svému muži, s nímž není šťastná, „lže jen výjimečně, jasný“, začíná divák čekat gradaci. Z pointy, kterou začíná tušit od poloviny vyprávění, se mu přesto doslova zatmí před očima.

Na strohé scéně přitom stála jen bedna s černým přehozem. Všechny ostatní rekvizity zastoupili černošedě oděni předčítací sami – svým hlasem načrtli linie prostoru, kde se jejich postavy pohybovaly, vystínovali ho a vybarvili. Čtyři barvy jim poskytl autor: Červená pilulka, kterou spolkla anorgasmická dívka s modrým pohledem, který pronásledoval jejího kvazivraha, dokud se její tělo nepotopilo. Černá domina v punčocháčích s ústy přelepenými izolepou. Démonicky rudé oči sochy kontrastující s obličejem bílým jako kost, kámen a zuby. Oranžovočervený podzim, který honil mrtvé listy nad krajinou, když víchř hrál na stromy.

K smrti vážné *Mrtvé holky* si přesto našly způsob, jak se napojit na allenovskou ironii. V předchozím *Splavlu* slibovaný „háivé pozitivní chlapec“ Lukáš Hejlík měl s Woodyho povídkami původně přijet v pondělí, po podepsání smlouvy ale zjistil, že mu termín nevyhovuje, a rozhodl se dorazit v neděli, a včerejší natáčení ho zdrželo natolik, že nestihl přijet vůbec. Woody Allen by to určitě ocenil. x

x

Magic Cross

Úvodník x Silvie Miltnerová

Na náměstí před Íčkem mě dnes zaskočil inteligenční test. Schválně: co znamená, když je bod programu přeškrtnutý velkým červeným X?

- A) Nekoná se, zrušeno bez náhrady.
- B) Koná se, všechno proběhne v pořádku podle plánu.
- C) Koná se, ale zlé slovíčko ZMĚNA signalizuje, že se koná jinde, popřípadě bude pod stejným názvem mluvit někdo jiný o něčem jiném.
- D) Již proběhlo.

Možná už tušíte zradu: správně jsou všechny možnosti. Srdce a kulturní návyk se přiklání k interpretaci A (dále viz značka Zákaz zastavení, lebka se zkříženými hnáty apod.), v Sobotce ovšem může zrovna tak platit B, C, nebo D. A ty, milý účastníku, zkoumej, ověřuj, s velkým programem, internetem a vyjádřením kolemdoucích organizátora porovnávej.

Když jsem se na samém začátku festivalu strachovala, že se mi velké rudé X po týdnu vypálí na sítnici, šlo spíš o nejspíš vtip. Rozmanitost fontů na velkém plakátu mi nakonec přijde taky prima. Existenci čtyř možných významů červeného X ale nepobírám. Samozřejmě – lejaut, dyzajn, koncept, grafický manuál, festivalová identita. Jenže to všechno, jakkoli jistě domyšlené do detailu, se teď střetlo s prostou uživatelskou. Zatím to dost škřípe.

Posmutněle si modeluju situace v následujících šesti dnech svého oblíbeného festáku. Kolikrát se asi ocitnu na jiném místě a v očekávání jiného dění, protože jsem se na nástěnku nepodívala z dostatečné blízkosti? Zareaguje grafik pružně na poptávku a přiřkne aspoň na listech s aktuálním programem velkému X jedinečnou funkci? Nebo mi jen chybí smysl pro humor, zkratku, situační komiku a sebeironii? Čas ukáže. Aspoň že se všechna důležitá místa Šrámkovy Sobotky dají oběhnout za osm minut. x

x

KRACH CEN!

Dárek pro účastníky festivalu! Odpolední doplňková skvělá **nakladatelská dílna je nyní ZDARMA!** Máte-li o dílnu zájem, hlase se v průběhu dopoledne v kanceláři MIC Sobotka, náměstí Míru 3, anebo před ranní přednáškou či po ní u konferenciérky festivalu Katky Veselovské.

Dílna se uvolňuje proto, aby každý učitel i student měl možnost nahlédnout do nitra svého oboru. Uvědomit si, jak se chystají učebnice a jak jejich redaktor musí nejen pamatovat na studenta a práci s ním (jako to dělá učitel), ale též na učitele. Dojde nejen na teorii, ale též na praktická cvičení.

Dílna běží od pondělí 1. 7. do úterý 2. 7. v čase 14.00 až 17.00, koná se v jedné z učeben základní školy v Sobotce. x

x

Tak nám zahájili Sobotku

Reportáž x Vít Prokopius

(Před čtením tohoto textu prosím na svých chytrých mobilních přístrojích následujte tištěný odkaz na zvukovou přílohu, tedy soundtrack: píseň Drogy kapely Sdružení rodičů a přátel RoPy.)

„Tímto považuji 57. Šrámkovu Sobotku za zahájenou,“ povolal Aleš Feters již tradičně na úplný závěr oficiálního zahájení našeho milého festivalu. Nakolik to bylo nezbytné a důvtipné, nechám na posouzení laskavému čtenáři, který byl takřka jistě na programu přítomen: sál spořitelny praskal ve švech a hned říkám, že to bylo dle mého skromného názoru dobře. Kdo by se těšil na zdlouhavou sérii proslovů prokládanou rádobykomickými estrádními výstupy, jak se občas na zahájení festivalů stává, odešel by zklamán. Krátký úvod Hanky Kofránkové, která přinesla devatero lučních květin jako symbolické přihlášení se k festivalové tradici, byl samozřejmě nutný, stejně jako příjemně odlehčené pozdravení soboteckých pánů starosty Stanislava Tláška a místostarosty Jana Janatky, festivalu dobře známého a známého. Středobodem programu však bylo letošní dvojité kulaté výročí Jaroslava Haška (1883–1923), které ostatně hrálo významnou roli při výběru tématu celého letošního ročníku.

(Budík mě probudil pár minut před devátou. Nebyl čas zabývat se tím, jak mi je: bylo třeba vysoukat se ze spacáku roztaženého na podlaze redakce – dobrá, příznámá karimatka a rifle složené pod hlavou pro větší pohodlí – a vyrazit tisknout první letošní Splav!, jehož tisková podoba – zde bych se rád, z pozice odpovědného editora, omluvil za těch několik formálních chyb, které se nám nepodařilo včas odhalit – spatřila světlo monitoru krátce po šesté ranní. Průběžnému klení, že na tohle už ve svém věku nemám, jsem se ovšem neubráníl. Těšil jsem se na drogy – kofein, nikotin a spoustu cukru.)

Věra Slunéčková a Libor Vacek

Za úvodem udělala tečku hudební vložka, o kterou se staral převážně kytarista Milan Dvořák s podporou Věrky Slunéčkové a za piano samozřejmě usednuvšího Jiřího Šlupky Svěráka. První části Haškovi věnovaného pásma se tak mohl ujmout PhDr. Radko Pytlík, mimo jiné známý haško- a švejkolog. Ve své minipřednášce propojil jednoho spisovatele s tím druhým, tedy Fráňou Šrámkem. Oba totiž spojovalo anarchistické nadšení v reakci na nesplněné předvolební sliby politiků. Dr. Pytlík vzpomněl na osobní setkání s někdejší anarchistkou Luisou Landovou-Štichovou, na němž pro změnu ona vzpomínala na Haškovo hrané pohoršení nad ní, když jako sedmnáctiletá zpívala ve společnosti lehkovážné písně. Haškova obliba v mystifikaci by neměla být zapomenuta, je stále aktuální – a pamatujme, že humor a smích pomohl Haškovi přežít hrůzy světové války.

Do první půle programu se vešla ještě rekonstrukce útěku dvacetiletého Haška ze zaměstnání v bance Slavia, který ho přes Slovensko zavedl (dle dr. Pytlíka z upřímného anarchistického zápalu) až do Bulharska a přes mnoho hostinců a několik policejních stanic zpátky do Čech. Z různých dopisů a oficiálních dokumentů předčítali pod vedením Hanky

republice; navíc velmi podobného formátu improvizovaného divadla využívá televizní Partička a ze stejné rodiny pocházejí i pořady typu Na stojáka. Proto nebudu zdlouhavě popisovat jednotlivé disciplíny – Kam zmizel ten starý song, Dva začátky, Dabing ABCD a další –, dodatečný záznam improvizovaného představení prostým textem beztak neoslňuje ty, kteří neprozíravě absentovali. Celý koncept Improligy nicméně vyvolává různé otázky. Nad nimi se naopak pozastavím.

„Navrhnete žánr.“ „Porno.“ Dá se očekávat, že do podobné ozečavé situace se improligový tým dostane prakticky pokaždé. Jak se ale vyrovnávají s takto trapnými podněty? Jít do toho naplno? Tvářit se, že nezazněly? Včera večer jsme zhlédli soubor, který zkušeně zvládne najít míru tak, aby zadání splnil, a přitom nepohoršil. Tím se po laně doručuje do půlky cesty nad propastí, a zodpovědnost se přesune na diváky.

Také díky rozdaným kartičkám divák přímo fyzicky prožívá moc, kterou nad herci získal. Necháme improvizátory, ať se s(m/n)ází, nebo hříčku milosrdně ukončíme potleskem? Zadáme snesitelné téma typu autobusová zastávka, nebo vytáhneme těžší kalibr pitevny? Škoda, že mi chyběl čas a prostor na rozhovor s vystupujícími. Zajímalo by mě, jak to vypadá v zákulisí, jestli se aspoň někteří z nich modlí za nezákeřné publikum, nebo jestli právě tyhle hrozby je přitahují k Improlize jako k adrenalinové zábavě.

Jana a Viktor

Otázka do třetice: mají to připravené, nebo vážně improvizují? Jedno improligové představení jsem zatím zhlédla ve studentském klubu FF UK, druhé zde v Solnici. V prvním případě bych improvizaci věřila více, v případě druhém musela podle mě probíhat alespoň příprava stylem „najdu si na Wikipedii hesla Sobotka, Fráňa Šrámek, Šrámkova Sobotka“. Výskyt spojení „stříbrný vítr“ se dal s velkou pravděpodobností očekávat. Případné googlení bych ovšem improvizátorům nevyčítala; přece jen podrobnější znalosti Šrámků nejsou nic, co by se sebe běžný český dvacátník vysypal na požádání.

Těší mě, že v závěru článku můžu využít vox populi odposlechnutý na zahradě Šrámkova domu. „Tak co, dobrý? Dobrý, řachanda.“ Pokud v představení hrozily trapné momenty, publikum je milosrdně uťalo potleskem. Mohla jsem tedy z divadla odcházet s úsměvem, podobně jako o pár hodin dřív z koncertu duchovní hudby. Vždycky mi totiž udělá radost, když se někomu něco povede. x

pochybách, jak moc má skladbu vrytu pod kůží. Zvuk jeho houslí se mocně odrážel od kamenných zdí, vytvářel dojem plnosti a hutnosti, avšak zanikal dříve, než stihl vytvořit nechtěnou ozvěnu. Bylo očividné, že toto je jedna z Mráčkových soutěžních skladeb; celý part hrál z hlavy a rozhodně nešetřil při užívání rubata. To bylo nicméně místy na škodu; především ve forte byla jeho hra často velmi excitovaná, což rozhodně dodávalo na efektivitě projevu, nicméně dle mého názoru tento přístup byl poněkud neuctivý vůči zapsanému partu. Toto je však otázka především vkusu posluchače a rád bych, aby tento názor posloužil spíše jako námět k diskusi ohledně interpretace barokní hudby než zlomyslná výtky.

Následovala výše zmíněná sonáta Arcangela Corelliho, při které se k Mráčkovi připojil i druhý interpret odpoledne. Nicméně ať už s pedálem či bez, ať už forte či piano, neměl Klánský sebemenší šanci plně ukázat své kvality. Part bassa continua zvládal s naprostou lehkostí a samozřejmostí (což jsem měl šanci poznat především díky svému místu v první řadě), avšak zvuk umakartového klavíru zabíjel veškerý jeho talent. Na rozdíl od houslí působil klavír ve spoustě míst nekonkrétně, chyběl mu přirozený dozvuk či alikvóty. I tak jsem díky jeho jisté a precizní hře hltał každý tón, ale ani se neodvažuji pomyslet, jaký byl zvuk z ubohých plastových repráček v posledních řadách. Když musel Klánský místy složitě volnou rukou lovit zpod svých nohou pedál, který si v zápalu hry různě zakopával, bylo mi ho upřímně líto.

Po barokních mistrech přišla na řadu komorní díla Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka. Ať znělo *Z domoviny* či *Romance*, oba interpreti byli ve svém projevu nadále precizní. Navíc bylo na první pohled znát, že si společnou hru užívají. Rubato stále zůstávalo především na Mráčkových bedrech; Klánský hrál s velkou rozvahou a úctou ke svým partům. Na druhou stranu vinou svého nástroje snad ani neměl na výběr. ✕

Ručkování po laně nad propastí trapnosti

Recenze ✕ Silvie Mitlenerová

V Solnici bylo plno: asi devadesát lidí. Na pódiu Jana, Pája, Láda, Viktor a dva muzikanti. Diváci vypadali jako fotbaloví rozhodčí, každý disponoval jednou žlutou a jednou červenou kartou. Koneckonců v „divadle inspirovaném hokejovými pravidly“, jak formát charakterizuje web české Imprology, jsou rekvizity na místě. Čtveřice pod reflektory vypadala jako lehce nervózní členové imprologického týmu. Zápas mohl začít.

Dva se perou, třetí se nudí

Zde je třeba poznamenat, že to, co jsme viděli, zápas nebyl. Představil se pouze jeden soubor, pokud tedy došlo k nějakému souboji, „utkali se“ mezi sebou diváci a účinkující. Popularita Imprology se rychle šíří, zápasy se konají po celé

Kofránkové oblíbení lektori soboteckých dílen a skládali lehce rozmlžený obraz mladistvého dobrodružství zakončeného zatčením za vykonávání malé tělesné potřeby před policejní stanicí v Praze. Jak trefně podotkla paní režisérka: „Co se dá stihnout ve dvaceti letech!“

(Jo, ve dvaceti, to byly časy. Tehdy by mi ty dvě a půl hodinky spánku nejspíš celkem stačily k normálnímu provozu – člověk si připadal nesmrtelný, a možná díky tomu skutečně byl. Včera mi nezbyvalo než doufat, že program skončí dříve, než zásoba nahromaděných podpurných drog v organismu definitivně dojde a já v první řadě sálu nespolečensky padnu vyčerpaním – což by mně bylo vzhledem k jeho kvalitě upřímně líto. Snad to bylo vyprávění o Haškově nevyčerpitelné energii, které mě drželo při životě.)

Po dalším tematicky zvoleném hudebním předělu, k němuž se tentokrát přidala i část publika, přišel možná vrchol programu: Věrka Slunéčková přečetla Haškovu povídku *Zrádce národa v Chotěboři*. Pojednává o neblahém dobrodružství Jana Pavlíčka, který hnán špatným stravováním a chotěbořským zlatavým mokem spočinul pod dubem, pod nímž údajně mnoho let předtím odpočíval sám Jan Žižka. Otázku, jaké pohutky k tomu vedly jeho, nechává spisovatel otevřenou interpretaci. Haškovi věnované pásmo uzavřela píseň *Ukanónu stál*, ke které už se pěvecky přidal téměř celý plný sál.

(Tváří v tvář odhodlání kanonýra Jaburka si se svými nevyřčenými vzdechy připadám trapně. On u kanónu stál a kafe nepotřeboval, i když ho nepřátelská palba připravila o několik zásadních končetin, a já tu naříkám, že jsem se moc nevyspal. Velmi motivační program, jen co je pravda!)

Na závěr zahájení přišli Jan Bílek a Alena Andrllová Fidlerová představit výstavu věnovanou profesoru Alexandru Stichovi, která byla původně připravena pro foyer Filozofické fakulty Univerzity Karlovy a jejíž základ si během letošní Šrámkovy Sobotky můžete prohlédnout právě v sále spojitelný. Jan Bílek se ve vzpomínkovém projevu na profesora Sticha zaměřil na jeho vřelý vztah k Sobotce a festivalu. Předčítání kontrastovalo s bezprostředností ostatních mluvčích a závěr projevu byl pro přednes příliš patetický. Alena Fidlerová, spoluautorka výstavy, mile přiblížila některé detaily jejího vzniku. Za velké plus považuji závěrečný vstup dr. Pytlíka, který vyzdvihl význam funkční lingvistiky a jejich velkých osobností, jako byli František Daneš nebo právě Alexandr Stich, na rozšíření literatury, která pracuje i se substandardními jazykovými prostředky – jíž může být Haškův Švejk vynikajícím příkladem.

(Pohled na hodinky říká, že už by to tak nějak mohlo stačit...)

Jak už to na zahájení Šrámkovy Sobotky bývá, společnému zpěvu té veselé písně o Humpíku jsme se nevyhnuli. Ale zdálo se mi, že letos, vzhledem k podobě programu, který úplně necítil hranici mezi jevištěm a hledištěm (účinkující, kterých bylo tu méně a tu více, usedali do prvních řad hlediště; obecnost se ke zpěvu postupně nenásilně přidávalo zcela spontánně), to vlastně nepůsobilo nijak přehnaně emocionálně a křečovitě, za což jsem já i redakční kolegové některá minulá zahájení kritizoval. Celkově tento program, i přes pár míst, kde mi připadal o něco delší, než by bylo nezbytně nutné, hodnotím velice kladně a děkuji za něj všem, kteří se na jeho přípravě podíleli.

(Především děkuji těm pánům, kteří vymysleli kávu a cigarety, bez nichž by tato reportáž nikdy nemohla vzniknout.) ✕

Psátí bronz

Recenze x Markéta Hájková

Podle některých by se na vernisážích nemělo o umění moc mluvit, ale raději je prožívat. Podle jiných se po vernisážích má naopak o umění psát, obohatit se o různé interpretace a nechat tak dílo dále rezonovat.

Dvořákův *Slovanský tanec č. 8* v podání smyčcového kvarteta 4Seasons lidově otevřel včerejší vernisáž na půdě Šolcova statku. Lapidárium nyní hostí bronzové dlouhán(k)y sochaře Olbrama Zoubka. Mistr se po furiantském hudebním entréee charismaticky vrhl do komentované, prozatím však neinteraktivní prohlídky svých děl. S úsměvem se omluvil, že netuší, jaké plastiky na nás číhají za dosud zavřenými dveřmi výstavních prostor. Po bleskurychlé nápovědě však už mohl začít spatra hovořit, odbočovat a po zájmovsku klikovat. Návštěvníky tak poučil a navnadil zároveň.

Autor se ve své promluvě soustředil na ozřejmění postoje vůči přítomným, v čase zmrazeným antihrdinům. Představil zde především postavy známé svými negativními vlastnostmi, námi často vnímané jako stereotypní figury. Za typické zástupce této skupiny bychom mohli považovat sochu *Jidáše* nebo *Sen Klytaimnéstry*. Záměrně poukázal na ty odstíny jejich charakterů, které ho přiměly uchopit je alternativně, co se týče gest a výrazu. Chtěl z nich alespoň částečně sejmut bříme neoblíbenosti a křivd. Svěřil se, že ho k tomu motivoval především soucit s jejich nelehkým osudem. Přál si, aby se publikum na jeho díla pokusilo pohlédnout jeho vlastní optikou. Kvartet pod smyčcem Ondřeje Lébra celý výklad ještě dvakrát hudebně doprovodil, přičemž zůstal věrný Antonínu Dvořákovi (*Humoreska* nejspíš narážela na letošní leitmotiv festivalu). A dveře byly otevřeny.

Sen Klytaimnéstry

Sochy jsou strukturně utvářeny šrámy na svých černých šupinatých kůžích, jež jim způsobil autor coby samozvaný zub času. Tato „informelová“ lyrika může pramenit z potřeby ukotvit své svěřence, kteří se často zmítají ve vlastní bolesti na pomězi absolutní nejistoty, pomocí hrubšího a z přírody čerpajícího sochařského vyjadřování. Olbram Zoubek se rád navrácí k námětům z řeckých tragédií či *Starého zákona*, které již zpracovával. Cykly takovýchto návratů jsou propojeny vzájemnými citacemi a nabízejí nové úhly pohledu na sebe sama. Máme možnost analyzovat umělcův tvůrčí vývoj a vysledovat myšlenkovou příbuznost mezi jednotlivými soubory soch. Sám autor tvrdí, že jeho „názvy platí“. Je loajální ke zvolenému tématu, zároveň ho s každou další obměnou překračuje. Dánost, s jakou přistupuje k pojmenovávání děl, nabízí divákovi jasné výkladové hranice. Přímou u soch však návštěvník žádné názvy nenašel, a pokud neměl příležitost si sochařovo „přiznání“ vyslechnout, nezbyvalo mu než zapojit vlastní fantazii, což odhalují a oceňují jako kurátorův promyšlený tah.

jímá Čechy z celé Lužice především dinopark v Budyšině; ale třeba s tím kancelář spolkové země Sasko, díky Tillichovi otevřená ve staroslavném domě Lužického semináře, pomůže.

Celkové vyznění mi přišlo o dost optimističtější než před lety; jako by program lužickosrbských školek i obrozené nadšení internetové generace nesly ovoce a zánik nejmenšího slovanského národu se zase aspoň o pár let odkládal. A Společnost přátel Lužice rovněž pokročila od publikací, vyhlízejících jako laciný polosamizdat, ke sličným paperbackům; Lukáš konstatoval, že v české sorabistice dozrála generace, která je – byť jen nečekanou shodou náhod – početně nejsilnější v celé její historii.

Přednáška se zajisté nezařadila k těm, na které budou účastníci vzpomínat po letech ani jen na konci ročníku, až budou porovnávat své vrcholné zážitky, ale představovala solidní osvětový standard: laikovi rozšíří obzory, obeznámenějšího neunudí, unaveného neuspí, cynika občerství setkáním s lidmi, pro které téma představuje srdeční záležitost. Kéž by se všechny organizační problémy řešily takhle hladce! x

Plast mezi kamením

Recenze x Tomáš Tkáč

Rozezvučet kostelní zdi v rámci tradičního nedělního koncertu duchovní hudby bylo letos svěřeno houslistovi Janu Mráčkovi (*1991) a klavíristovi Lukáši Klánskému (*1989). Dramaturgie festivalu tentokrát nesáhla po zavedeném profesionálním tělese, ale dala šanci vycházejícím hvězdám klasické hudby, což je jednoznačně vítaný přístup.

Jan Mráček

Pořadatelé neopomněli v programu vyjmenovat všechny dosavadní úspěchy obou umělců (a že jich není málo), aby nám dopředu ukázali, s kým budeme mít tu čest. Proto jsem byl zděšen a znechucen, když jsem se na místě dozvěděl, že Klánský svůj part odehraje na elektrických klávesách! Vážení pořadatelé, toto je prostě ostudné. Výmluvy ohledně náročnosti stěhování klavíru, které před koncertem zazněly z úst faráře, mě naprosto nepřesvědčily. Koncert se bez problému mohl konat například ve spořitelně, která klavírem disponuje. Argumenty ohledně genia loci (duchovní hudba rovná se kostel) rovněž neobstojí. Kromě díla Arcangela Corelliho (*Sonata da chiesa in A dur*) žádná jiná skladba nevznikla za účelem uvádění v sakrálních prostorách. Je jasné, že sám Klánský podmínky přijal a věděl, co ho čeká, nicméně jako posluchač mám právo s touto volbou nesouhlasit. Stejně jako farář žádal před vystoupením absolutní ticho jakožto projev úcty a pokory vůči kostelním zdem, já žádám respekt k interpretovi, který si jej nezaslouží o nic méně než místo, kam byl pozván.

Koncert zahájil Jan Mráček *Houslovou sonátou g moll* Johanna Sebastianiana Bacha. Už při úvodním Adagiu nenechal nikoho na

Lužickým Srbům s láskou

Reportáž x Jan Vaněk jr.

Doporučuje to třeba profesor Putna a někdy se tomu říká anglicky „disclaimer“, ale proč to nenazvat přiznáním reportéra: Lukáš Novosad je (vedle spoluorganizátora Sobotky, nadšeného sorabisty a řady dalších pozorů, ba obdivuhodných aktivit) můj kamarád; mám-li psát o jeho práci, nikdy to nebude stejné, jako kdyby nebyl, ať budu hanět nebo chválit.

Program sliboval na odpoledne přednášku Spisovatelé na opis, „příklad nějakých dvou desítek současných prozaických titulů“ (není to na hodinu a kousek trochu mnoho, Antone Pavloviči?), které prošly přísnými kritérii *Revolver Revue*. Bývaly by mne velmi zajímaly, zvlášť protože anotace nenaznačily ani jediné jméno, a tak jsem se smířil se vstáváním po pár hodinách přerušovaného spánku. Marek Vajchr však na poslední chvíli (ne)oznámil, že ochořel, a tak Lukášovi nakonec nezbylo než „navléct pracovní tričko“ (s těmito slovy na pódiu odhalil, že na něm pod bundou má znak Supermana) a rychlostí bezmála srovnatelnou s letem superhrdiny dovézt kolegu Radka Čermáka. A s vynálezavostí, jež Muže z oceli překonává, daný název jenom doplnil o otazník: Jeszcze Sërbska niezginiela! (Přítomní slavisté prominou.)

Překvapilo mě, že je to prý poprvé po osmi letech, co se na Sobotce mluví o Lužici – a mně se zdálo, jako by to bylo včera! Radek Čermák dohlédl na to, aby každý i opožděně přichodící (na začátku jsem napočítal 28 diváček a diváků, časem se počet přítomných vyhoupl přes 40; ale leckterí jako by se dostavili jen z povinnosti nebo z nudy, neprojevovali valný zájem o diskusi a odcházeli ještě před koncem – pravda, koncert nepočká) dostal pěkný informační letáček „Lužice a Lužičtí Srbové“, vydaný Společností přátel Lužice s finanční podporou nejen Česko-německého fondu budoucnosti, ale i nečekaného hl. m. Prahy: jeden rád vidí, že jeho daně končí i na smysluplnějších místech než v tunelu Blanka. (Přivezené zásobky se ještě zcela nevyčerpaly; kdo má zájem, vyhledej některého z přednášejících.)

V prvních dvaceti minutách Radek Čermák stručně shrnul lužickou historii; jeho projev byl poněkud monotónní, přerušovaný pomlčkami, ale publikum naslouchalo pozorně. Pak převzal slovo Lukáš, vystupující energičtější a živěji – až do té míry, že přešlapoval ze strany na stranu, což staroslavné parkety ve spořádaně snášejí jen se skřípěním lubů; když jsem ho dodatečně upozornil, přiznal se, že právě před tím kdysi sám varoval některého vystupujícího (co jsem říkal o těch mladých revolucionářích?). Vytknout mu paspojení ve výkladu o tom, jak samolepková kampaň přiměla úřad, aby „navýšily počet těch cedulí“ s dvojjazyčnými místními názvy, jsem opomněl, činím tak aspoň nyní v rámci obecného apelu na veřejnost. I Lukáš navzdory názvu přednášky zůstal spíše u obecně kulturně-politických záležitostí, anekdoticky ilustrujících stav lužické společnosti posledních let: Jestlipak jste věděli, že saský premiér Tillich je Lužický Srb s českou manželkou? Natožpak jak se to projevuje v německých médiích?

Až na závěr se vystupující velmi výběrově dotkli literárního dění, opět spíše v rovině toho, jak se v dílech projevuje komunistická minulost země, a představili své nedávné knihy, zejména přehledový *Nástin dějin a literatury Lužických Srbů* (Brno 2011). Neodolal jsem jeho lidové ceně 200 Kč, ale recenzovat jej *Splav!* nebude (měsíčník pro světovou literaturu *Plav* by ovšem mohl, ano měl, pokud jsem to nepřehlédl); jen zde *en passant* vyslovím zklamání z toho, že její užitečnost trpí absencí rejstříku. Dostal jsem ještě publikaci Bena Budara *Byly to zlé časy*, sbírající vzpomínky lužickosrbských mužů na 2. světovou válku a žen na její konec; vydala ji Městská knihovna Varnsdorf nákladem Evropského fondu pro regionální rozvoj, je tudíž neprodejná a zájemci si ji mohou vyžádat poštou, dokud 300 výtisků stačí.

Když došlo na zběžnou diskusi, bohužel se mi nepodařilo formulovat otázky dost srozumitelně, abych se dozvěděl, jestli si lužické penziony nebo turistická centra zkoušejí pořádit web v češtině – zdá se, že spíše ne a vůbec že na rozdíl od Poláků za-

Zahuštěná forma vystavovaných objektů nápaditě podtrhuje jejich šídlovitost a autor tento vertikální plán striktně dodržuje. K dědictví antické estetiky se hrdě hlásí. Důraz klade na katarzi skutečnou skrze strach a soucit a odkazuje tak svým jasně čitelným „sochapisem“ na aristotelskou poetiku. Odlišnou emoci přináší jen sochařská inkarnace Milady Horákové. Rozdíl spočívá v jejím civilním a pokorném pojetí bez potřeby přehnaně heroizovat.

Olbram Zoubek nechce své aktéry udělat hezčími, než jsou, chce se s nimi usmířit a nalézt v nich lidskost, která je pudila k mnohdy nelidskému jednání. Mají být prostředkem k dialogu člověka s jeho nitrem.

Já píš: pomozte mi, pochopte mě, odpusťte mi! Co na to řeknete vy? x

x

Divadlo v dětských rukou

Recenze x Lucie Frantíková

Poetické odpoledne letos probíhalo na třech místech, jmenovitě na zahradách Šolcova statku a Šrámkova domu a v Solnici. Na pódiu se vystřídaly děti různých věků, které spojovalo stejné nadšení a zápal pro svět fiktivních příběhů a postav. Vezmu to od konce.

Gymnazisté z Poděbrad se ujali celkem náročného tématu. Pod názvem *Vymezený čas* ztvárnili v sobotecké Solnici krátké povídky Karla Lišky. Účinkující se snažili své texty podtrhnout i expresivním projevem. To se jim dařilo v první, veselejší polovině. Ve druhé polovině představení ustoupil humor střízlivějším tématům a ponurým pointám. Na této části Poděbradští ztroskotali. Nejeden povídka se věnovala sebevražedným tendencím a depresím, což jsou stavy náročné na porozumění i pro dospělého člověka. Lze pochopit, že dané téma zařadili do repertoáru, protože je atraktivní už jen svou kontroverzí. Bohužel je však ve svém věku nedokázali dostatečně vstřebat a následné ztvárnění povídek vyznělo na prázdno.

Studio Šrámkova domu

Soubor Černobílé pastelky ze ZUŠ Mladá Boleslav se na zahradě Šrámkova domu předvedl s adaptací *Sluhy dvou pánů* nazvanou *Ve dvojí službě*. Své vystoupení zpestřili hojným využitím loutek, nebáli se použít ani teatrální gesta, kterými doprovázeli místy už tak důrazný verbální projev. Samotnou adaptaci ničím nepřikrášlili, *Sluhu dvou pánů* pouze rozřezali na kousky, nepotřebné vyhodili a poslepovaný zbytek zkomprimovali do formátu rádobý přístupného všem.

Děti ze Studia Šrámkova domu sehrály na zahradě Šolcova statku dvě krátká představení. Hlavními postavami inscenace *Jak byl napsán první dopis* byly myšky, největší ohlas však právem sklídilo kratičké, ale vynikající ztvárnění kočky. Následovaly odrostlejší děti s *Nevhodnou pohádkou* Hectora Hugha Munroa –

Sakiho. Pohádce, ve skutečnosti povídce, se skvěle podařilo postavit na hlavu ideál vzorného, slušného, až příliš dobře vychovaného dítěte. I ta se Studiu Šrámkova domu vydařila. Zajímal mě, kolik dětí se nyní začne chovat podle věty: „Kdybych nebyla tak výjimečně hodná, mohla jsem teď sedět v bezpečí doma.“

I přes zmíněné výhrady ve mně Poetické odpoledne zanechalo kladný dojem. Trochu jej však kazily zdlouhavé přesuny mezi lokacemi. V příštím ročníku by zejména starší diváci jistě ocenili, kdyby se všechna představení konala na jednom místě. ✕

René Nekuda o tvůrčím psaní

Lektoři a dílny ✕ z PDF s ochranou proti kopírování hacknul JVjr.

Mark Twain patří k velkým postavám americké literatury. Myslím, že nebude vůbec na škodu seznámit se s jeho pravidly dobrého psaní a tím se alespoň trochu poučit z jeho obrovského úspěchu. ;)

1. V příběhu se musí něco stát a musí někam dorazit.
2. Vedlejší děj je nezbytnou součástí příběhu a přispívá k jeho rozvoji.
3. Živý hrdina musí být živý; tedy kromě mrtvol.
4. Postava, ať mrtvá nebo živá, musí mít dostatečný důvod být umístěna do příběhu.
5. Když postava začne v příběhu mluvit, mělo by to znít jako lidská mluva; jako řeč člověka, který by takto pravděpodobně v dané situaci promluvil.
6. Když chce autor/ka popsat charakter a osobnost nějakého hrdiny, pak by mu/jí mělo stačit chování a mluva dané postavy.
7. Když na začátku odstavce mluví postava jako vybroušený pozlacený klenot, neměla by na konci skončit jako černochozpívajících lidové písně.
8. Hlouposti by autor neměl předkládat jako vysoké a jemné umění (neplatí pro samotné postavy).
9. Postavy by se v příběhu měly spolehnout samy na sebe a na své schopnosti, záznaky by se měly dát stranou; ale pokud se přeci jenom nějaký záznak stane, měl by to autor nastavit věrohodně, plynule a rozumně.
10. Autor by měl vzbudit ve čtenáři hluboký zájem o osobnost a osud svých postav; také by měl vše nastavit tak, aby čtenář miloval dobré postavy a nenáviděl ty zlé.
11. Charaktery v příběhu by měly být popsány tak, aby čtenář mohl v konkrétní situaci předpovědět, jak se postava asi zachová.

Kromě těchto „velkých“ pravidel existují i pravidla „menší“, doplňková:

1. Řekni, co plánuješ říci; ne něco podobného či přibližného.
2. Používej správná slova, ne nějaké náhrážky.
3. Vyhybej se zbytečnému balastu.
4. Ovšem není nutné vynechat důležité detaily.
5. Vyvaruj se neupravené formě textu.
6. Piš pravopisně správně.
7. Používej jednoduchý a přímý styl.

Příručka dobrého psaní, str. 16 ✕

Mark Twain o pravidlech literárního umění

Citáty slavných ✕ v Městské knihovně v Praze dohledal JVjr.

V oblasti dobrodružného románu platí devatenáct pravidel, která vládou literárnímu umění – někteří říkají, že je jich dvaadvacet. V *Lovci jelenů* jich Cooper porušil osmnáct. Těchto osmnáct pravidel požaduje:

1. Aby příběh něco předvedl a někam dospěl. [...] Ale příběh *Lovce jelenů* nepředvádí nic a dospívá do prázdna.
2. Pravidla požadují, aby epizody příběhu byly jeho nezbytnými částmi a pomáhaly jej rozvíjet. Ale protože příběh *Lovce jelenů* není příběhem, [...]
3. Požadují, aby osoby příběhu byly živé, pokud ovšem nejde o mrtvolu, a aby čtenář mohl rozeznat mrtvolu od ostatních. Ale v příběhu *Lovce jelenů* byla tato drobnost často opomínána.
4. Požadují, aby mrtvé i živé postavy příběhu dostatečně opodstatnily, proč v něm jsou. Ale i tato drobnost byla v příběhu *Lovce jelenů* opomínána.
5. Požadují, aby osoby příběhu, zabývají-li se rozhovorem, promlouvaly řečí, která zní jako lidská řeč, aby to byla řeč, jakou by za daných okolností lidské bytosti pravděpodobně mluvily, aby tato mluva měla rozpoznatelný smysl i zjiřitelný účel a zdání přínaléžitosti, aby setrvávala poblíž toho, o čem je řeč, aby čtenáře zajímala, napomáhala spádu příběhu a ustala, jakmile si lidé už nemohou vymyslet nic, o čem by pohovořili. Ale příběh *Lovce jelenů* od počátku do konce těchto požadavků nedbá.
6. Požadují, aby tam, kde autor líčí charakter osoby svého příběhu, odpovídalo chování a mluva této osoby tomuto vylíčení. Ale příběh *Lovce jelenů* věnuje tomuto zákonu málo pozornosti nebo vůbec žádnou, jak pozhnané dokazuje Natty Bumppo.
7. Požadují, aby osoba, mluvící na počátku odstavce jako ilustrovaná, zlatě oříznutá, v teletině ručně vázaná modlitební kniha za sedm dolarů, nemluvila na jeho konci jako černošský kabaletní zpěvák. Ale v příběhu *Lovce jelenů* je toto pravidlo odhozeno na zem a podupáno.
8. Požadují, aby autor ani postavy příběhu nevydávali před čtenářem hrubé nesmysly za „loveckou dovednost a jemné umění lesa“. Toto pravidlo je v příběhu *Lovce jelenů* vytrvale porušováno.
9. Požadují, aby se jednající osoby příběhu omezily na možnosti a záznaky nechaly stranou; nebo dovolí-li si vykonat záznak, autor jej musí předvést tak, aby vypadal jako něco možného a rozumného. Ale těchto pravidel příběh *Lovce jelenů* nedbá.
10. Požadují, aby autor dokázal vstřípit čtenáři hluboký zájem o jednající osoby příběhu a jejich osud a aby přiměl čtenáře milovat dobré lidi příběhu a nenávidět ty zlé. Ale čtenář *Lovce jelenů* nemá rád dobré lidi, kteří v něm vystupují, k ostatním je lhostejný a přeje si, aby se šli všichni společně utopit.
11. Požadují, aby povahy příběhu byly vylíčeny tak jasné, že čtenář dokáže napřed říci, jak se za daných okolností která postava zachová. Ale příběh *Lovce jelenů* prohlašuje toto pravidlo za neplatné.

Jako dodatek k těmto velkým pravidlům je několik pravidel malých. Ta požadují, aby autor:

12. skutečně řekl, co se chystá říci, a neřikal to jen přibližně,
13. užíval správných slov, a ne jejich vzdáleného přibuzenstva,
14. vystříhal se zbytečností,
15. nevynechával nezbytné detaily,
16. vyhýbal se stylistické nepořádnosti,
17. dbal na správnou gramatiku,
18. psal jednoduchým a oprostěným slohem.

I těchto sedm pravidel příběh *Lovce jelenů* s chladným klidem a vytrvale porušuje.

Literární prohršky Fenimora Coopera, překlad Zdeněk Urbánek, *Světová literatura 1/1956* ✕